

ELŐSZÓ

A Diszciplínák találkozása: nyelvi közvetítés a XXI. században címmel szerkesztett kötet kiadásával az a célunk, hogy méltóképpen megemlékezzünk azokra a nagy elődeinkre, akik az elmúlt 150 évben előmozdították a magyar fordítás és tolmácsolás ügyét, amely nemcsak a mindennapi ügyfélkezelésben merült ki, hanem egyszerre jelenti a közszolgáltatásigot, a szakmai-tudományos háttér megteremtését, és a szakterületen dolgozók továbbképzésének kidolgozását.

2019-ben ünnepeljük az állami fordítószolgálat 150. évfordulóját, azt felidézve, hogy 1869. március 25-én, az Osztrák–Magyar Monarchia idejében, az akkori miniszterelnökségen belül megalakították az első fordítóosztályt. Ma az Országos Fordító és Fordításhitelesítő Iroda Zrt. látja el az állami fordítószolgálat feladatait az Igazságügyi Minisztérium felügyeletével.

A 150 esztendő egyfajta számvetésre is lehetőséget ad. A jeles évfordulóra készülve áttekintettük a fordítás és tolmácsolás feladatkörének változásait, s igazoltuk, hogy ebben a folyamatban egyszerre van jelen a 150 éves szakmai hagyományok ápolása és a 21. századi digitális kihívásoknak való gyors és hatékony megfelelés. A 150 esztendő alatt – az első Központi Fordító Osztály vezetői, majd utódaik is – különös hangsúlyt fektettek a minőségre, a magas színvonalon végzett szakmai munkára. Az OFFI fordítói és tolmácsolásai koruk kiváló és megbecsült szakemberei voltak, akik igen magas nyelvi kompetenciákkal bírtak, s gyakran egyetemi katedrán is oktatták az ifjúságot és adták át tudásukat, vagy nemzetközi színtereken töltötték be tanácsadói munkakört. Volt olyan időszak a az OFFI-nak – például Szappanos Géza vezetése alatt –, amikor a kollégák akár többhetes külföldi szakmai tanulmányutakon ismerkedhettek meg az egyes országok fordítói gyakorlatával és iratmintáival, ezzel bővítve a nagy múltú fordítóiroda dokumentációs tárát, s növelve az OFFI munkájának minőségét.

A cím – *diszciplínák találkozása* – szövszerkezetével arra szeretnénk utalni, hogy az OFFI-ban napjainkban folyó összetett tevékenység interdiszciplináris megközelítést kíván, hiszen számos tudományág és szakma kapcsolatban áll a fordítás és tolmácsolás, valamint terminológia kérdéskörével. Ezért a szerzőink is különböző szakmák képviselői, akik között elméleti és gyakorlati szakembereket egyaránt találunk. Kötetünk éppen attól olyan sokszínű, hogy a tanulmányok különböző országokból származó szerzői egyrészt azon túl, hogy legújabb kutatásuk ismertetésével tiszteltek meg minket, különböző aspektusból járják körbe a fordítástudomány, a tolmácsolás, a szaknyelvek és a közigazgatás, valamint a terminológia különböző területeit.

A kötetben kísérletet tettünk a tanulmányok tematikus csoportosítására. Így jött létre a jogi szaknyelvi közvetítés kérdéskörét érintő tanulmányok (Belling, Gáspár–Somssich, Tóth) és a fordítás és tolmácsolás kutatását érintő tanulmányok köre (Dudits,

Horváth–Yakimenko), illetve a fordítás és tolmácsolás gyakorlatával foglalkozó írók csoportja (Csörgő, Puklus, Robin, Seresi, Milinković, Weiß). Három szerzőnk (Zachar, Lehócki, Lesznyák) a fordítás és tolmácsolás oktatását (problémák, kihívások és kompetenciák) taglalja írásában. A tanulmányok külön szerzői csoportja járja körbe több oldalról a terminológia és a fordítástudomány kapcsolatát (Chiocchetti, Dobos, Fischer, Fóris, Horváth, Szoták, Tamás, Tóth). Az írásokból az is kiderül, hogy a terminológia egyszerre innovatív és kodifikációs tevékenység, amely szoros kapcsolatban van a szaknyelvi regiszterekkel és a többnyelvűséggel. Ugyanakkor része kell hogy legyen a nyelvstratégiai tevékenységnek is – hozzáteszem a fordítás és tolmácsolás ügyének is –, mert csakis tudatos és konszenzusos nyelvtervezési folyamat eredményeképpen jöhet létre különböző nemzeti nyelvek – jelen esetben a magyar nyelv – egységes, egyértelmű és használható terminológiai adatbázisa.

Szeretném hangsúlyozni, hogy ez az OFFI életében jelentős évforduló számos feladatra, kihívásra is ráirányítja a figyelmet. A fordító és a tolmács szerepét a gyors ütemű digitális fejlődés tapasztalhatóan alakítja, formálja és könnyíti is. Láthatjuk azonban, hogy a nyelv, a nyelvhasználat – ahogy az OFFI tevékenységi körét is – az élet minden területét áthatja. Nemzeti nyelvünk, anyanyelvünk fejlesztése, versenyképességének megtartása tehát közös ügyünk, ahogyan az OFFI életét meghatározó igazságügyi, jogi versenyképesség fejlesztése is.

Végül köszönetemet szeretném kifejezni szerzőinknek, akik időt szántak arra, hogy írásukat ünnepi kötetünkbe elküldjék. Tisztelettel szeretném megköszönni a szakmai lektori munkát Klaudy Kinga professzor asszonynak (ELTE), Nádor Orsolya habilitált egyetemi docensnek (KRE) és Tamás Dórának, az OFFI vezető terminológusának. A nyelvi lektorálásért Paul Morgan egyetemi oktatót illeti köszönet. A kötet azonban nem lenne ilyen igényes Kondács András kreatív ötletei, Németh Gabriella vezérigazgató, valamint Quirin Benigna, Bói Krisztina, Kocsy Roberta és Virág Péter támogató munkája nélkül.

A SZERKESZTŐ